

Sygn. akt I ACa 1421/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 grudnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodnicząca: Sędzia SA Tomasz Szabelski

Sędziowie: SA Michał Kłós

SA Wiesława Kuberska

Protokolant: st. sekr. sąd. Agnieszka Nowak

po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2019 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w K.

przeciwko W. M.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 30 sierpnia 2018 r. sygn. akt I C 913/17

1. **oddala apelację;**
2. **nie obciąża pozwanej kosztami zastępstwa procesowego strony powodowej w postępowaniu apelacyjnym;**
3. **przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz adwokata R. T., likwidatora Kancelarii Adwokackiej M. S., pełnomocnika pozwanej z urzędu, kwotę 3321 (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden) zł brutto z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.**

Sygn. akt I ACa 1421/18

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 30 sierpnia 2018 r. Sąd Okręgowy w Łodzi, w sprawie z powództwa (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w K. przeciwko W. M. o zapłatę, zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 95.459,81 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 4 października 2016 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 1.194 zł tytułem zwrotu części kosztów procesu

(pkt 1), przyznał i nakazał wypłacić z Funduszu Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz adw. M. S. kwotę 4.428 zł brutto tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu (pkt 2), a także nie obciążył pozwanej nieuiszczonymi kosztami sądowymi, przejmując je na rachunek Skarbu Państwa (pkt 3)

(wyrok – k. 335).

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane na podstawie ustaleń, które Sąd Apelacyjny w całości podzielił i przyjął za własne. Z ustaleń tych wynikało, że pozwana w dniu 28 maja 2012 r. zawarła z (...) Bank Spółką Akcyjną w W. umowę kredytu gotówkowego numer (...), której przedmiotem była kwota 84.805,65 zł przeznaczona na spłatę zobowiązań finansowych w łącznej wysokości 51.348,87 zł oraz potrzeby konsumpcyjne w kwocie 33.456,78 zł. Spłata kredytu miała nastąpić w 117 ratach płatnych nie później niż do 12 dnia każdego miesiąca.

W umowie postanowiono, że zadłużeniem przeterminowanym są wszelkie należności wynikające z zaciągniętego kredytu, niespłacone w terminie lub w wysokości określonej w umowie. Oprocentowanie zadłużenia przeterminowanego było zmienne i nie wyższe niż wysokość odsetek maksymalnych. Jego wysokość podawana była w sposób ogólnodostępny w placówkach Banku oraz przez Kanały Elektroniczne, a w sytuacji, gdy nie było możliwości wykorzystania Kanałów Elektronicznych, na wskazany w Karcie Klienta adres mailowy lub za pośrednictwem poczty. Oprocentowanie zadłużenia przeterminowanego było równe czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego NBP i na dzień zawarcia umowy wynosiło 25% w stosunku rocznym (§ 3 umowy ust. 2, 3, 4 i 5).

W § 9 ust. 1 umowy postanowiono, że umowa rozwiązuje się z zachowaniem 30 - dniowego terminu wypowiedzenia bądź w każdym czasie za porozumieniem stron.

Ustalono, że Bank ma prawo wypowiedzieć umowę w przypadku braku realizacji postanowień umowy mających wpływ na zdolność kredytową kredytobiorcy lub możliwość dochodzenia roszczeń przez Bank, stwierdzenia, że informacje podane we wniosku kredytowym oraz inne dokumenty i oświadczenia, na podstawie których podjęto decyzję o udzieleniu kredytu są sfalszowane lub niezgodne ze stanem faktycznym lub prawnym (§ 9 ust. 2 umowy).

Nadto strony postanowiły, że jeżeli kredytobiorca zalega ze spłatą dwóch kolejnych rat kredytu, Bank pisemnie wezwie kredytobiorcę do zapłaty. Gdy należności nie zostaną uregulowane w terminie 7 dni od daty odbioru wezwania do zapłaty, Bank ma prawo wypowiedzieć umowę (§ 9 ust. 3 umowy).

W § 10 ust. 3 postanowiono, że korespondencja może zostać uznana za doręczoną po upływie 14 dni od daty wysłania. Dotyczyć to miało także korespondencji wysłanej na podany adres e-mail.

Jednocześnie pozwana złożyła oświadczenie o przystąpieniu do umowy ubezpieczenia na życie kredytobiorców (...) Banku S.A oraz zobowiązała się do jednorazowej zapłaty składki w wysokości 24.805,65 zł. Zawarcie umowy ubezpieczenia nastąpiło na warunkach określonych w „Warunkach ubezpieczenia na życie pożyczkobiorców (...) Banku S.A. (kod (...) 01/12)”, z którymi pozwana została zapoznana i zaakceptowała ich treść.

Zgodnie z § 12 ust. 2 OWU w przypadku wystąpienia całkowitej trwałej niezdolności do pracy ubezpieczonego lub trwałego inwalidztwa wypłata świadczenia uzależniona została od przedstawienia dokumentów niezbędnych do ustalenia zasadności roszczenia.

Bank wykonał swoje zobowiązane wobec pozwanej poprzez przekazanie na jej rachunek bankowy kwoty 8.651,13 zł, spłatę wskazanych w umowie kredytów pozwanej w łącznej kwocie 51.348,87 zł oraz zapłatę składki ubezpieczeniowej w kwocie 24.805,65 zł.

(...) Bank wobec braku spłaty rat kredytu w terminie i powstania zadłużenia przeterminowanego w kwocie 9.478,89 zł pismem z 19 września 2013 r. wypowiedział pozwanej umowę kredytu, przy czym wypowiedzenie miało charakter warunkowy, co oznaczało, że jeżeli w okresie 30 dni od dnia doręczenia pisma zostałyby dokonane spłaty zadłużenia, wypowiedzenie miało stać się bezskuteczne i umowa miała być kontynuowana na dotychczasowych zasadach.

W dniu 4 listopada 2013 r. (...) Bank wystawił przeciwko pozwanej bankowy tytuł egzekucyjny na kwotę 88.226,18 zł obejmującą:

- 81.199,30 zł tytułem niespłaconego kapitału,
- 6.279,72 zł z tytułu odsetek umownych, naliczonych do dnia wypowiedzenia,
- 617,16 zł z tytułu odsetek od zadłużenia przeterminowanego,
- opłaty w kwocie 130 zł.

Postanowieniem z 22 listopada 2013 r., sygn. akt II Co 8776/13, referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym dla Łodzi - Widzewa w Łodzi nadał klauzulę wykonalności powyższemu tytułowi.

Na podstawie opisanego tytułu wykonawczego przeciwko pozwanej prowadzone było postępowanie egzekucyjne przez Komornika Sądowego dla Ł. w Ł. w sprawie o sygn. akt KM 2136/2013, które postanowieniem z 9 września 2016 r. zostało umorzone w trybie art. 825 pkt 1 k.p.c.

W dniu 29 czerwca 2015 r. (...) Bank S.A z siedzibą w W. zawarł z (...) Niestandaryzowanym Sekurytyzacyjnym Funduszem Inwestycyjnym Zamkniętym z siedzibą w K. umowę przelewu przysługującej mu wobec pozwanej wierzytelności.

Pismem z 23 sierpnia 2016 r. powód poinformował pozwaną o zawarciu umowy przelewu oraz wezwał pozwaną do spłaty należności w kwocie 94.959,73 zł w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania.

Na dzień 3 października 2016 r. zadłużenie pozwanej z tytułu przedmiotowej umowy wynosiło:

- 75.745,07 zł z tytułu kapitału,
- 12.086,28 zł tytułem odsetek od dnia powstania zaległości do dnia cesji wierzytelności,
- 7.628,46 zł tytułem odsetek od kapitału naliczanych za okres od dnia cesji do 31 grudnia 2015 r. oraz odsetek ustawowych za opóźnienie za okres od 1 stycznia 2016 r. do dnia poprzedzającego wniesienie pozwu, tj. 3 października 2016 r.

Pozwana ma obecnie 39 lat. Od 2012 r. leczy się z powodu schorzeń neurologicznych. W okresie od 19 lutego 2013 r. do 17 sierpnia 2013 r. miała przyznany zasiłek rehabilitacyjny.

Pozwana mieszka wspólnie z partnerem D. T. oraz córką B. T. urodzoną (...) Obecnie pobiera zasiłek rodzinny w kwocie 95 zł miesięcznie oraz zasiłek 500+. Partner pozwanej jest osobą bezrobotną bez prawa do zasiłku.

Sąd Okręgowy w tak zilustrowanym stanie sprawy uznał powództwo za zasługujące na uwzględnienie w całości. Nie miał bowiem wątpliwości co do tego, że powodowi przysługiwała legitymacja czynna w tym procesie z uwagi na skuteczne nabycie wierzytelności od (...) Bank S.A. w W., powództwo nie było przedawnione, wypowiedzenie umowy przez Bank było uzasadnione brakiem spłaty zaciągniętego przez pozwaną kredytu, umowa kredytowa nie zawierała niedozwolonych postanowień, którego nie stanowił w szczególności

§ 10 ust. 3 umowy, a pozwana nie wykazała, by powód występując z niniejszym roszczeniem nadużył przysługujących mu praw. Sąd Okręgowy nie stwierdził jednocześnie podstaw do rozłożenia na raty zasądzonego świadczenia. Dostrzegając jednak trudną sytuację materialną i życiową pozwanej zdecydował się nie obciążać jej całością kosztów postępowania

(uzasadnienie zaskarżonego wyroku – k. 339 – 345).

Pozwana zaskarżyła opisany wyrok w zakresie punktu 1. apelacją opartą na następujących zarzutach:

1. naruszenia przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 6 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie, że powód udowodnił wysokość dochodzonego pozewem roszczenia, podczas gdy chociażby w piśmie powoda z 17 sierpnia 2018 r. znajduje się stwierdzenie, że w piśmie informującym z 2 czerwca 2014 r. skierowanym przez (...) Bank S.A. do pozwanej wyraźnie wskazano, że część opłaty związanej z ww. ubezpieczeniem za okres niewykorzystany została pozwanej zwrócona, co z kolei nigdy nie miało miejsca i pozostaje w sprzeczności z wysokością żądanego roszczenia przez powoda,

- art. 509 k.c. w zw. z art. 6 k.c. poprzez ich błędne zastosowanie i uznanie, że powód udowodnił legitymację czynną w niniejszym procesie,

- art. 5 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i w konsekwencji uznanie, że pozwana nie może powoływać się na niniejszą klauzulę, gdyż sama narusza zasady współżycia społecznego, podczas gdy pierwotną przyczyną problemów pozwanej były wyłącznie problemy zdrowotne,

2. naruszenia przepisów prawa procesowego, tj.:

- art. 233 § 1 k.p.c. wskutek braku wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego poprzez pominięcie w rozważaniach Sądu dowodów istotnych dla ustalenia istnienia roszczenia powoda,

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na wybiórczym potraktowaniu zgromadzonego materiału dowodowego oraz na uznaniu złożonych dowodów za niewystarczające dla wykazania bezzasadności roszczenia powoda, w szczególności nieskuteczności cesji wierzytelności oraz wypowiedzenia umowy,

- art. 227 k.p.c. w zw. z art. 299 § 1 k.p.c. w zw. z art. 162 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku dowodowego pozwanej o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron, podczas gdy przeprowadzenie tego dowodu miało dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie, zaś pozwana usprawiedliwiła swoją nieobecność na rozprawie, przedkładając zaświadczenie od lekarza sądowego,

- art. 320 k.p.c. poprzez nierozłożenie należności na raty, podczas gdy sytuacja finansowa pozwanej wskazuje, że jest to zasadne,

- art. 102 k.p.c. poprzez zasądzenie tytułem zwrotu części kosztów procesu kwoty 1.194 zł, podczas gdy sytuacja zarówno finansowa, zawodowa, jak i zdrowotna pozwanej oraz jej małoletniej córki jest bardzo trudna i uzasadnia nie obciążanie pozwanej w ogóle kosztami postępowania.

W konkluzji skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w całości oraz zwrot kosztów postępowania za obie instancje, ewentualnie zaś o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą, a w razie oddalenia apelacji o nieobciążanie jej kosztami postępowania

(apelacja – k. 349 – 357).

Powód w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie, jak również o zwrot kosztów, które poniósł na tym etapie sporu (k. 382 – 385).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Wywiedziona w tej sprawie apelacja nie dostarczyła argumentów mogących podważyć dotychczasową ocenę powództwa, która znajdując oparcie zarówno w poczynionych przez Sąd Okręgowy zgodnie z rygorami art. 233 § 1 k.p.c. ustaleniach faktycznych, jak też zastosowanych w ramach ich subsumcji przepisach prawa materialnego, zyskała aprobatę w obecnym stadium postępowania.

Skarżąca nie tylko nie zdołała wykazać uchybień w procesie gromadzenia materiału dowodowego i wartościowania mocy poszczególnych dowodów, ale również błędów w wyprowadzonych z niego wnioskach, choć przy przyjętej konstrukcji apelacji była do tego zobowiązana. W szczególności chybione okazały się jej uwagi o wybiórczym potraktowaniu tego materiału i pominięciu dowodów mających świadczyć o nieskuteczności cesji wierzytelności oraz wypowiedzenia umowy. Takich bowiem na żadnym etapie postępowania nie przedłożyła. Ogół dowodów będących w dyspozycji Sądu Okręgowego pochodził od powoda i miał postać dokumentów obrazujących najistotniejsze okoliczności, m.in. zawarcie umowy kredytowej, jej wypowiedzenie, doręczenie pozwanej tego wypowiedzenia, sprzedaż wierzytelności i zawiadomienie pozwanej o fakcie jej dokonania. Dokumentom tym wbrew zapatrywaniom skarżącej przysługiwał walor dowodów w rozumieniu Kodeksu postępowania cywilnego, wobec czego mogły się one stać podstawą rekonstrukcji stanu faktycznego sprawy.

Skarżąca nie kwestionowała zaprzestania spłaty kredytu, wystawienia przez (...) Bank bankowego tytułu egzekucyjnego, nadania mu klauzuli wykonalności i wszczęcia w celu jego wykonania egzekucji. Skupiła się jedynie na wyrażeniu zastrzeżeń dotyczących dopuszczalności warunkowego wypowiedzenia umowy kredytowej, nie mając w tym względzie racji.

Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie, pomimo dostrzegalnej rozbieżności poglądów w kwestii możliwości złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy kredytu połączonego z wezwaniem do zapłaty traktowanym jako warunek rozwiązujący, stoi na stanowisku, że takie warunkowe wypowiedzenie jest uprawnione w świetle art. 89 k.c. Przepis ten stanowi, że powstanie lub ustanie skutków czynności prawnej (także jednostronnej, jaką pozostaje wypowiedzenie umowy) można uzależnić od zdarzenia przysłego i niepewnego (warunku), chyba że nie zezwala na to ustawa albo wynika to z właściwości tej czynności prawnej. Tymczasem nie ulega wątpliwości, że nie ma ustawowego zakazu wypowiedzenia umowy o kredyt pod warunkiem i co do zasady możliwe jest zastrzeżenie warunku potestatywnego, uzależniającego skutki czynności prawnej od zachowania drugiej strony umowy, np. od spełnienia przez nią świadczenia. Judykatura przyjmująca niedopuszczalność wypowiedzenia umowy o kredyt z zastrzeżeniem warunku wskazuje przede wszystkim na brak jednoznaczności w zakresie określenia sytuacji kredytobiorcy, do którego adresowane jest warunkowe wypowiedzenie umowy, a którego interesy muszą podlegać stosownej ochronie i który ma prawo do pełnego rozeznania we własnej sytuacji prawnej (choćby w zakresie oznaczenia daty skutku wypowiedzenia). Powyższy argument nie mógł jednak dotyczyć przedmiotowego sporu, ponieważ z treści wypowiedzenia dokonanego przez powoda w sposób jednoznaczny wynikało, że pozwana mogła dokonać spłaty zadłużenia w terminie 30 dni od daty otrzymania pisma i dopiero, gdyby tego nie uczyniła doszłoby do wypowiedzenia umowy z upływem tego terminu. Sytuacja prawna pozwanej była zatem w pełni jasna, oznaczenie dnia, w którym nastąpiło skuteczne wypowiedzenie umowy kredytu nie sprawiało żadnych trudności, a zastosowany przez Bank sposób wypowiedzenia w istocie był dla pozwanej korzystniejszy niż wypowiedzenie umowy bez warunku. Tak więc również z właściwości umowy o kredyt nie wynikała niedopuszczalność jej warunkowego wypowiedzenia przy treści warunku, jaki został w niej zastrzeżony.

W tych okolicznościach nie można było przyjąć, że wierzytelność nie powstała, a z uwagi na kompleksowe wyjaśnienie sposobu wyliczenia dochodzonej przez powoda należności wraz z odsetkami oraz przedstawienie historii rachunku obrazującej dokonywane wpłaty, że nie została wykazana

jej wysokość. Nie można było przy tym pominąć dokumentów, którymi powód udowodnił fakt podpisania umowy jej przelewu przez osoby upoważnione

do działania w imieniu stron tej czynności prawnej, a w konsekwencji przysługującą mu w tym postępowaniu legitymację do wytoczenia powództwa. Anonimizacja części zawartych w tej dokumentacji zapisów łącznie z wykazem wiarygodności w zakresie wykraczającym poza dane pozwanej nie pozbawiała mocy dowodowej ani też wiarygodności złożonych przez powoda dokumentów. Kontestowane przez skarżącą zawiadomienie dłużnika o przejściu praw z umowy nie było natomiast wymogiem decydującym o skuteczności cesji.

Dowód z przesłuchania stron z ograniczeniem do przesłuchania pozwanej nie zmieniłby powyższej oceny, zwłaszcza gdy pozwana do tej pory nie ustosunkowała się merytorycznie do roszczenia powoda, a w apelacji wprost powołała się na upływ czasu i brak możliwości stwierdzenia kluczowych dla sprawy faktów, sprawiając że wymagały one ustalenia na drodze innego rodzaju dowodów, po które zresztą sięgnięto.

Abuzywność postanowień zawartych w § 10 ust. 3 oraz § 1 ust. 6 pkt 2 umowy kredytowej nie została już ujęta w zarzutach apelacji, stanowiąc jedynie element jej uzasadnienia opartego na tych samych, jak dotąd twierdzeniach. Stąd też niezmienny pozostał ich odbiór. Wyjaśniając skrótowo należało wskazać, że pierwsze z tych postanowień, przewidujące domniemanie doręczenia, nie miało nawet zastosowania w tej sprawie, gdyż pozwana dokonywała osobistego odbioru korespondencji, w tym wypowiedzenia umowy, co zostało wykazane. Drugie zaś zapewniało pozwanej możliwość skorzystania

z ochrony ubezpieczeniowej, dlatego też nie jest zrozumiałe jej dążenie do jego unieważnienia.

Skarżąca nie powołała nadto żadnych okoliczności, które mogłyby skutecznie przemawiać za wnioskiem, że powód domagając się zwrotu środków, które zostały jej przekazane tytułem kredytu, nadużył swojego prawa. Jej sytuacja zdrowotna, determinowana dolegliwościami występującymi u niej

w czasie zawierania umowy, nie stanowiąca przeszkody do założenia rodziny

i nie będąca przyczyną jej niezdolności do pracy (brak stosownego orzeczenia), nie mogła być wytłumaczeniem wieloletniej bierności w realizacji obowiązku płatności. Co więcej z perspektywy art. 320 k.p.c. i art. 102 k.p.c. nie mogła uchodzić za wystarczającą do przyznania pozwanej w oczekiwany przez nią stopniu unormowanych w nich przywilejów.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny stosownie do art. 385 k.p.c. oddalił apelację, uznając ją za wyraz polemiki z prawidłowym rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego.